

Analyse af kompetencebehov hos KMOK uddannede organister

Maj 2017

Analyse af kompetencebehov hos KMOK uddannede

Udarbejdet for Organistforeningen

Maj 2017

Om Oxford Research

Knowledge for a better society

Oxford Research er en specialiseret videnvirksomhed med fokus på velfærdsområderne og erhvervs- og regionaludvikling.

Oxford Research gennemfører skræddersyede analyser, implementeringsevalueringer og effektevalueringer for offentlige myndigheder, fonde og organisationer i civilsamfundet. Vi rådgiver også om strategiudvikling, faciliterer udviklingsprocesser og formidler vores viden på undervisningsforløb og seminarer. Vi kombinerer akademisk fordybelse, strategisk forståelse og god kommunikation – på den måde skaber vi anvendelsesorienteret viden, der kan gøre en forskel.

Oxford Research er grundlagt i 1995 og har selskaber i Danmark, Norge, Sverige og Finland. Oxford Research er en del af Oxford Gruppen.

Oxford Research A/S
Falkoner Alle 20, 4.
2000 Frederiksberg C
Danmark
(+45) 33 69 13 69
office@oxfordresearch.dk
www.oxfordresearch.dk

Indhold

1.	Indledning og baggrund	1
1.1	Læsevejledning	1
2.	Analysen formål og ramme	3
3.	Faglige kernekompetencer	5
3.1	Orgelspil	5
3.2	Rytmaskirkemusik og klaver	6
3.3	Korledelse	8
3.4	Liturgi og Kristendomskundskab	9
3.5	Udbud og efterspørgsel ift. faglige kernekompetencer	10
4.	Supplerende fagkompetencer	11
4.1	Pædagogik	11
4.2	Andre genrer og stilarter	14
4.3	Andre instrumenter	15
4.4	Udbud og efterspørgsel ift. supplerende fagkompetencer	16
5.	Almene kompetencer	18
5.1	Samarbejdsrelationer	18
5.2	IT, kommunikation og fælles arbejdsredskaber	20
5.3	Udbud og efterspørgsel ift. almene kompetencer	21
6.	Rekruttering	23
7.	Konklusion og anbefalinger	24
7.1	Behov og udbud i forhold til grunduddannelsen	24
7.2	Behov og udbud i forhold til efteruddannelse	26
7.3	Inputs til kompetenceprofil	28
8.	Metode og datagrundlag	31
8.1	Dokumentstudier	31
8.2	Kvalitativ dataindsamling	31
8.2.1	Individuelle interview med interessenter	31
8.2.2	Fokusgruppeinterview med PO-uddannede organister	32
8.2.3	Individuelle interview med KMOK-uddannede organister	32
9.	Dokumentstudiets dokumenter	33
	Bilag A: Oversigt over uddannelsesudbud	35
	Bilag B: Oversigt informanter	0

1. Indledning og baggrund

Kirkemusikskolerne er aktuelt i en visions- og strategiproces, der indebærer den fremtidige udvikling af de tre kirkemusikskoler (Sjælland, Løgumkloster og Vestervig) i et tiårigt perspektiv. Organistforeningens inputs til denne proces sker gennem bestyrelsesrepræsentanterne. Organistforeningen ønsker i den forbindelse at få kortlagt de kompetencebehov, som organisterne møder i deres hverdag og forudser for fremtiden på baggrund af tendenser i tiden og i folkekirkens udvikling. Der er således tale om en udpegning af kompetencebehov og sammenstilling i forhold til eksisterende uddannelsesmuligheder.

Analysen beror i høj grad på allerede eksisterende dokumenter suppleret af yderligere kvalitative data. Kompetenceanalysen skal således samle den eksisterende viden og indsamle refleksioner over disse som selvstændig dataindsamling i analyseopgaven. Analysen er således ment, som et positivt indspil fra Organistforeningen til Kirkemusikskolernes strategi- og visionsarbejde.

Det er en grundlæggende præmis for analysen, at den alene omhandler KMOK og PO-uddannede organister.

Analysen er foretaget af Oxford Research i perioden februar – maj 2017.

1.1 LÆSEVEJLEDNING

Rapporten er struktureret omkring analysens fund af, at der i en fremtidig kompetenceprofil vil indgå en række faglige kernekompetencer. Disse er beskrevet i kapitel tre. Kernekompetencerne er nødvendige, mens der herudover efterspørges nogle supplerende eller særlige fagkompetencer. De supplerende fagkompetencer afhænger dels af den konkrete stilling, dels er de ofte blot ønskværdige. De supplerende fagkompetencer beskrives i kapitel fire.

Som i enhver anden stilling kræver funktionen som organist også almene kompetencer for at kunne indgå i et samarbejde med sognets øvrige aktører og for at kunne følge med udviklingen i kommunikation og teknologi. Disse almene kompetencer beskrives i kapitel fem.

Kapitel seks redegør kort for den viden, der kan præsenteres omkring rekrutteringsbehov, mens der i kapitel syv konkluderes på analysen med inputs til en kompetenceprofil.

Analysens metode beskrives i kapitel otte, mens kapitel ni indeholder en oversigt over de dokumenter, der indgår i dokumentstudiet. Bilag A indeholder en oversigt over uddannelsesudbuddet, mens Bilag B indeholder en oversigt over generelle nøgleinformationer omkring interviewpersonerne.

Oxford Research er bekendt med gængs uddannelsesterminologi, men er i analysen stødt på to udfordringer i forhold til begrebsanvendelser. For det første beskrives grunduddannelsen eller efteruddannelsesstilbud og deres indhold uden henvisninger til kompetenceniveauer, og særligt på størstedelen af efteruddannelserne sondres der ikke mellem eksempelvis mellem viden, færdigheder

og kompetencer. Dermed er det ikke fagligt muligt at vurdere det reelle niveau i uddannelserne endsige forholde dette til informanternes udsagn om behov.

For det andet pågår der en uddannelsespolitisk diskussion af netop begreber og niveauer i uddannelserne fx i forhold til den nationale kvalifikationsramme. Anvendelse af begreber udgør dermed for nogle informanter en politisk stillingtagen, mens dette ikke er tilfældet for hovedparten af informanter, idet disse er organister uden denne fagpolitiske indsigt.

Oxford Research skal ikke med denne analyse afgøre en uddannelsespolitisk debat, men alene bidrage til at beslutningsgrundlaget kvalificeres. Derfor skal de anvendte begreber i analysen ikke læses som en henvisning til den nationale kvalifikationsramme, men derimod læses og forstås i en daglig brug af ordene. Vi har hermed valgt at være tro mod informanternes udsagn uden at bevæge os ind i en tolkning, der med de meget overordnede beskrivelser af uddannelserne meget let kan blive overfortolkninger og misforståelser præget af vores forforståelse.

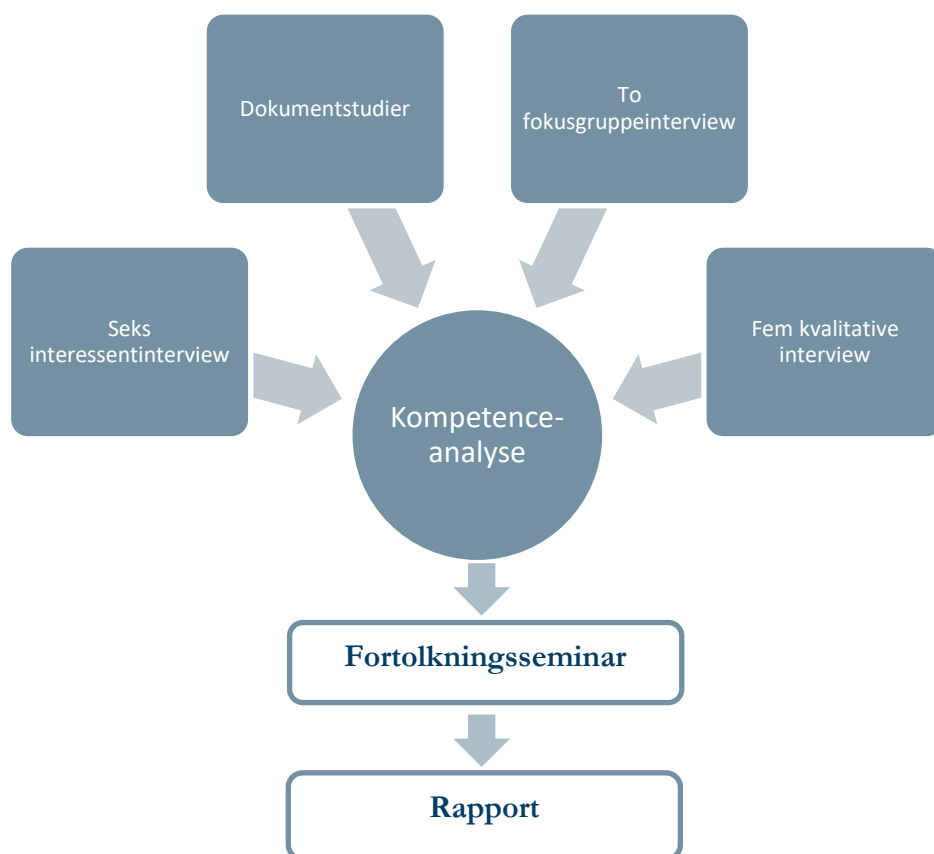
2. Analysen formål og ramme

Formålet med analysen af kompetencebehov er som tidligere nævnt at føde ind til Kirkemusikskolernes vision- og strategiproces. Analysens undersøgelsesspørgsmål er følgende:

- Hvilke nye kompetencer er opstået på baggrund af ændringer i organisternes arbejdsfelt og jobkrav?
- Hvilke eksisterende kompetencekrav anses som relevante i fremtiden?
- I hvilken udstrækning imødekommer kirkemusikskolernes grunduddannelse og efteruddannelsestilbud samt konservatoriernes uddannelsestilbud disse behov?
- Hvordan kan skolerne bedst tilgodese evt. kompetencebehov, der ikke imødekommes?
- Hvilket rekrutteringsbehov er der for organister i et 10-15-årigt perspektiv?

Forud for selve analysen er det relevant at redegøre for den ramme, som analysen er foretaget i. Analysens komponenter og proces illustreres neden for.

Figur 2.1: Illustration af analysens komponenter og proces

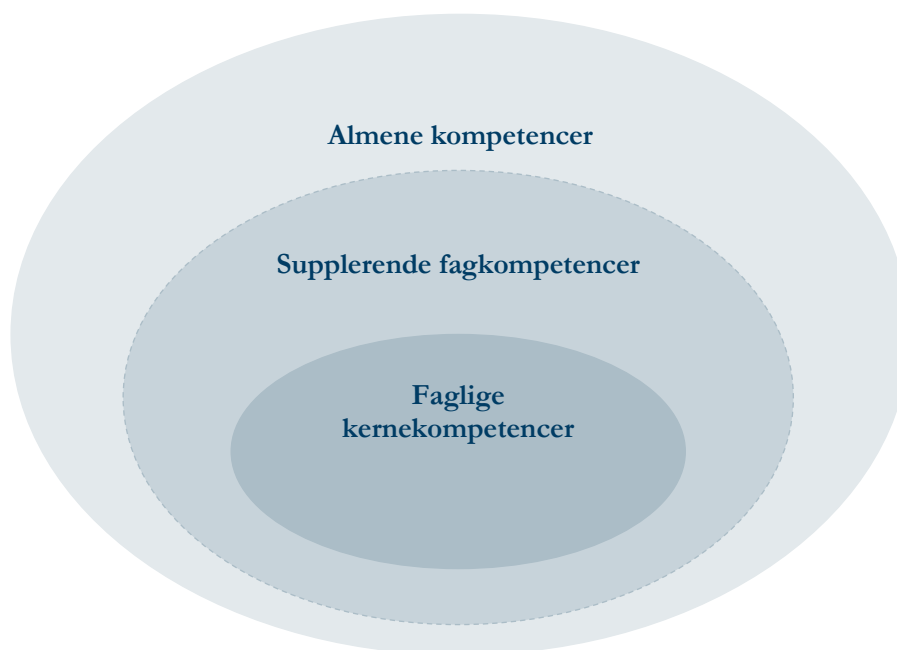

I analyseprocessen lagde vi ud med en dokumentanalyse, hvor eksisterende viden blev systematiseret ud fra fire temaer:

1. Musikfagligt – teknisk
2. Musikfagligt – pædagogisk
3. Liturgi
4. Folkekirken som arbejdsplads

Ud fra dette overblik gennemførte vi den kvalitative dataindsamling blandt såvel organister som interessenter. I den efterfølgende analyseproces fremstod det anvendeligt at sondre yderligere på, hvorvidt kompetencebehovene ansås som en del af obligatoriske kernekompetencer eller supplerende faglige kompetencer. Dette er illustreret i figur 2.2:

Figur 2.2: Sondring i kompetencebehov

Funktionen som organist i Folkekirken kan omfatte helt små stillinger, hvor orgelspil ved gudstjenester og kirkelige handlinger er den eneste opgave og kan omfatte større og store stillinger, hvor en lang række opgaver lægges ind i stillingen. Det kan blandt andet være korarbejde, deltagelse ved møder, konfirmandundervisning, babysalmesang og koncertarbejde. Med ovenstående sondring opnår vi en tydeliggørelse af, at organiststillinger netop er forskellige, hvilket betyder, at nogle kompetencebehov indgår nogle stillinger, men ikke i andre. Samtidig kan sondringen i kompetencebehovene også illustrere en sondring i, hvorvidt kompetencen skal opnås via grunduddannelsen eller om kompetencen med rette kan henvises til efteruddannelse.

3. Faglige kernekompetencer

Af både dokumentstudierne, interviews med interessenter i kirken og fokusgrupper med organisterne fremgår det, at der er nogle faglige kernekompetencer, som organisten *skal* have for at varetage sit job. Det drejer sig om orgelspil, brugsklaver, korledelse samt en liturgisk og grundlæggende teologisk forståelse. I følgende afsnit gennemgås kompetencebehovene på dette område og udbuddet af uddannelse vurderes.

I afsnittet indgår begrebet rytmisk musik, hvilket er et omdiskuteret begreb på dette felt. Begrebet benyttes her, som det gør sig gældende i daglig tale, hvor det oftest bruges til at beskrive alt det, der ikke er kompositionsmusik i traditionel forstand. Vi har forstået analysens informanter således, at de bruger begrebet rytmisk musik som en særskilt genre. At dette ikke fremstår fuldstændig klokkeklart, hvad begrebet dækker i indeværende analyse er samtidig et udtryk for, at det blandt interessenterne ligeledes er uklart.

3.1 ORGELSPIL

Orgelspillet er stadig grundstenen i organistens arbejde. Det fremgår af stillingsopslagene, hvor der efterspørges organister med kompetencer indenfor både kunstsplil og kirkesplil. Både organisterne selv og interessenterne giver udtryk for vigtigheden af at mestre orgelet, samt at den tid og det arbejde, det kræver at opnå et højt niveau, ikke må nedprioriteres på uddannelsen:

"Det er vigtigt, at der er god musik til højmessen. Det er jo det, der efterspørges!" (Sognepræst)

"Det vigtigste er orgelet og at være god til det. Men teknikken med orgelet tager årevis at lære." (PO-organist)

Orgelspillet fylder på organisternes grunduddannelse 42 ECTS-point. Undervisningen indeholder både fag i salmesplil og orgelsplil i gudstjenestens liturgiske led samt herfor grundlæggende redskabsfag og musikforståelse. Derudover udbyder kirkemusikskolerne en række efteruddannelsesforløb i orgelsplil², og der er mulighed for videreuddannelse på Det Jyske Musikkonservatorium³.

Med stor vægt på både grunduddannelsen og i efteruddannelsesudbuddet er kommende organister umiddelbart dækket godt ind.

En nuance i dette billede er dog, at både PO-organister og KMOK-organister fremhæver, at undervisningen i orgelsplillet er for snævert orienteret mod de klassiske værker på store orgler. Det billede ligger langt fra, hvad organisterne møder ude i sognene efter uddannelsen:

¹ Bilag 1: uddannelsesudbud

² Studieordning for Folkekirken kirkemusikskole. kirkemusikeruddannelsen, 2. udgave 2015 s. 4

³ Studieplaner for diplom- og masteruddannelse i Kirkemusik ved Det Jyske Musikkonservatorium.

”Det ville være rart, hvis det vigtigste var, at man skulle lære at spille til højmessen! Så hvis man har en salme med syv vers, hvordan varierer man det så? Så lægger uddannelserne nok vægt på nogle lidt svære ting i stedet for det helt pragmatiske med, hvad man skal kunne” (KMOK-organist)

”På musikskolerne lærer man store værker på store orgler. Det er ikke det samme, som man møder i de små kirker. Man har ikke været igennem det repertoire, der går på et lille firestemmigt orgel. Orgler er jo ikke ens!” (PO-organist).

Ifølge organisterne selv er det vigtigt, at undervisningen i orgelspil tilrettelægges mod den virkelighed, som organisterne møder efter uddannelsen. Det kunne for eksempel imødekommes ved at nuancere grunduddannelsens undervisning i orgel, så der lægges mere vægt på et bredt gudstjenesteegnet repertoire. Herudover bør der være et øget fokus på redskaber til at tilpasse kirkemusikken til situationen og det forhåndenværende orgels muligheder gennem eksempelvis mere undervisning i registrering, transponering og improvisation på grunduddannelsen.

At dette behov er reelt understreges af, at flere af de PO-uddannede organister på eget initiativ har opsøgt efteruddannelse på netop dette område udenfor kirkemusikskolernes efteruddannelsesprogrammer. Dette omhandler fx særligt tilrettelagte privatundervisningsforløb gennemført med midler fra Kompetencefonden.

Oxford Research vurderer, at det fortsat er vigtigt, at prioriteringen af orgelundervisning med fagligt dygtige undervisere fastholdes i uddannelsen.

3.2 RYTMISK KIRKEMUSIK OG KLAVER

I mere end hver tredje jobannonce mellem januar 2015 og februar 2017 efterspørges kompetencer indenfor rytmisk kirkemusik direkte. Interessentudsagn i Kirkeministeriets analyse af folkekirkens kirkemusikskoler fra 2016 peger også på et øget behov for rytmiske kompetencer⁴. Af interviews med interessenterne fremgår det, at der er flere årsager til denne efterspørgsel: flere nyere salmer er i den rytmiske genre, der er en forventning til, at organisten kan akkompagnere rytmisk solo- og korsang, og der er et øget behov for, at organisten kan lede en mindre formel fællessang til eksempelvis sogneaftener med rytmisk klaver eller guitar.

Inddragelsen af den rytmiske musik handler ifølge flere af interessenterne også om, at kunne appellere til en anden gruppe i menigheden, end den klassiske kirkegænger:

”Den rytmiske musik skal især være med til at komme tæt på en ny gruppe af unge mennesker i møde, som vi desværre ikke ser ret meget i kirken. Børn og unge er vigtige, og de kan lide den rytmiske musik. Kirkens formål er at få nye folk i tale, og der er musikken ret afgørende!” (Sognepræst)

Efterspørgslen efter en kirkemusiker, der også har kompetencer i en rytmisk genre matches ikke af udbuddet af uddannelse i rytmisk kirkemusik. I grunduddannelsens fag horelære, der fylder 6 ECTS-point, arbejdes der med musikkens rytmiske element. Derudover indgår den rytmiske musik i

⁴ Analyse af folkekirkens kirkemusikskoler, Kirkeministeriet, 2016, s.32

klaverundervisningen under beskrivelserne ”forskellige stilarter” og ”stil- og genrekendskab”. Rytmask musik indgår altså ikke som selvstændigt fag, og kompetencer i rytmask musik fremgår ikke eksplicit som læringsmål⁵. Kirkemusikskolernes efteruddannelse har mellem 2011 og 2016 udbudt fem inspirationskurser i rytmask musik.⁶ Derudover er der på masteruddannelsen i kirkemusik ved Det Jyske Musikkonservatorium et tilvalgsfag i rytmask korledelse⁷. Hvis man som KMOK-uddannet vil videreudanne sig i rytmask kirkemusik er der således et snævert udvalg.

Dette mismatch handler ifølge organisterne selv om, at organistuddannelsens fokus er for langt fra det, de møder ude i sognene. Dette kan eksemplificeres ved klaverspillet: Klaverspillet fylder 15 ECTS-point på grunduddannelsen, og fremhæves af et flertal af både organister, interessenter og i jobopslagene som en vigtig kompetence for kirkemusikeren. Klaverfaget fylder dog mere end korfagene tilsammen (14 ECTS-point).

Af interviews med organisterne fremgår det dog, at vægtningen i klaverspillet har været for snæver på den gamle PO-uddannelse, og stadig er det på den nye KMOK-studieordning. Uddannelsen er for fokuseret på den klassiske musik, mens efterspørgslen ude i sognene er efter rytmask klaverspil og brugsklaver til akkompagnement. Som billede på uddannelsens snævre fokus, forklarer to nyuddannede organister her, hvordan kvaliteten i undervisningen er høj, men at de ikke oplever, at den rytmaskiske musik bliver inkluderet i uddannelsen:

”Der kunne min meget dygtige klassiske lærer ikke selv spille efter becifringer, så det var svært!” (KMOK-organist)

”Tit, når jeg spiller til fællessang, er det rytmask, og så er jeg glad for at kunne trække på min baggrund. Det har jeg ikke oplevet, var et tilbud i uddannelsen – jeg har ikke hørt om, at nogen modtog undervisning i rytmask musik, hvor man tog det seriøst” (KMOK-organist)

På de tre kirkemusikskoler er der mellem 2011 og 2016 afholdt 10 inspirationskurser i klaver⁸. Flere af efteruddannelseskurserne i klaver er fokuseret på klaver til akkompagnement og i forskellige stilarter. Det kan dog være problematisk, at der ikke altid foreligger tilstrækkeligt uddybende materiale om disse inspirationskurser, så det kan på forhånd være svært at vide, hvilket niveau man kan forvente at blive kvalificeret til⁹. Brugsklaver fylder kun 6 ECTS-point, hvis man tager diplomuddannelsen i kirkemusik med Det Jyske Musikkonservatorium.

Kirkens udvikling de senere år med både rytmaskiske salmer og øget ønske om, at organisten kan indgå i flere musiske arrangementer, kræver, at kirkemusikuddannelsen følger med. Klaverspil er nu som før vigtigt for kirkemusikeren, men fokus er skiftet fra en kirkemusiker, der kan spille klassiske

⁵ Studieordning for Folkekirken kirkemusikskole. kirkemusikeruddannelsen, 2. udgave 2015 s. 13

⁶ Jf. bilag A: Uddannelsesoverblik. Oxford Research har forsøgt at få viden om søgning på pågældende kurser, hvilket ikke har været muligt.

⁷ Studieplan for masteruddannelse i Kirkemusik ved Det Jyske Musikkonservatorium

⁸ Jf. bilag A: Uddannelsesoverblik. Oxford Research har forsøgt at få viden om søgning på pågældende kurser, hvilket ikke har været muligt.

⁹ Se eksempelvis Folkekirken efteruddannelse for kirkemusikeres brochure for ”Klaverledsagelse i mange stilarter” kursus for år 2014

koncertstykker, til en kirkemusiker, der kan indgå i kirkens daglige virke med kompetencer indenfor rytmisk musik og brugsklaver.

Oxford Research anser det for positivt, at kirkemusikskolerne i 2017 planlægger at udbyde efteruddannelse via en fagpakke i rytmisk musik, samt at der på efteruddannelseskurser i klaverspil er fokus på brugsklaver. Vi vurderer dog, at behovet for kompetencer indenfor rytmisk musik er så gennemgående, at det i fremtiden bør indgå eksplicit som en del af målbeskrivelsen i grunduddannelsen¹⁰. At rytmisk musik indgår eksplicit som læringsmål, kan være med til at sikre, at den rytmiske musik prioriteres i undervisningen. Samtidig vil det tydeliggøre for nye organister, hvilke kompetencer de kan forvente at få fra KMOK-uddannelsen.

3.3 KORLEDELSE

76 procent af de analyserede stillingsopslag efterspørger en organist med kompetencer indenfor korledelse. Herunder ledelse af børne- og ungdomskor. At koret er en kernekompetence for organisten, fremgår også af interview med de kirkelige interessenter: biskop, provst og præst. De nævner alle forventningen om, at organisten kan tage sig af kirkens korarbejde.

Korledelse fylder også en del på grunduddannelsen. Her modtages der 20 ECTS-points undervisning i korledelse, differentieret på korledelse af henholdsvis voksne og børn samt elementære musikforståelsesfag¹¹. På kirkemusikskolernes efteruddannelse finder man også flere kurser i korledelse.

Igen opleves der dog en mismatch mellem udbuddet fra kirkemusikskolerne og det reelle kompetencebehov. Organisterne oplever, at de kompetencer i korledelse, de har med fra uddannelsen, ikke stemmer overens med virkeligheden i sognene:

“Det er ikke særlig pragmatisk undervisning med koret. Det er mere rettet mod en stilling med et semiprofessionelt kor, der kan læse noder selv. Dem jeg har lærer stemmer meget langsomt. Der er nogle pædagogiske færdigheder, jeg mangler!”
(KMOK-organist)

”Vi bliver eksamineret med gode kor, men kommer ud i en landsby hvor ingen kan ramme en tone. Hvordan lærer man dem at ramme en tone og læse en node?” (PO-organist)

Fagene i korledelse synes altså ikke at ruste organisterne til det formidlende arbejde, som arbejdet med amatørkor også indeholder. Herunder også at organisten er klædt tilstrækkeligt på til at kunne involvere og motivere menigheden i korarbejdet og lære dem at arbejde med deres stemmer. På diplomuddannelsen i kirkemusik ved Det jyske Musikkonservatorie har korledelsesundervisningen

¹⁰ “Nyere rytmiske stilarter i kirkens kor, koncert- og gudstjenestearbejde” jf. <http://www.kirkemusikskole.dk/efteruddannelse>

¹¹ Jf. bilag A: Uddannelsesoverblik. Oxford Research har forsøgt at få viden om søgning på pågældende kurser, hvilket ikke har været muligt.

bl.a. fokus på opstart og vedligehold af amatørkor¹². Et lignende fokus kunne med fordel inddrages i kirkemusikskolernes undervisning i korledelse i højere grad.

Det er gennemgående for behovet i de musiske kernekompetencer, at uddannelsen ikke i tilstrækkelig grad har været tilrettelagt efter de kompetencer, der reelt efterspørges ude i sognene.

Efter revideringen af uddannelsen til Kirkemusiker med Orgel og Korledelse i 2013 er der blevet ændret i netop dette fokus, så det i højere grad er muligt for den enkelte kirkemusiker at fokusere uddannelsen efter kursistens ønskede profil. Oxford Research vurderer, at disse ændringer vil have en positiv effekt på organistuddannelsens match med kompetencebehovet, såfremt at ændringerne sikres implementeret i tilstrækkelig grad.

3.4 LITURGI OG KRISTENDOMSKUNDSKAB

Ud over de musiske kernekompetencer, er det også centralt for en kirkemusiker, at denne kan spille ind i den stemning og tradition, som folkekirkelige arrangementer kræver.

Organisterne fremhæver her, at de har en stærk kompetence med fra uddannelsen: de har et stort kendskab til salmerne og kirkens traditioner herunder gudstjenestens liturgi. Dette kendskab er fortsat vigtigt, selvom, og måske især fordi, at de kirkelige traditioner er under udvikling:

"På musikskolerne skal man virkelig undervise i den liturgiske tradition, for det er ud fra den, at man skal udarbejde det nye" (PO-organist)

Grunduddannelsens kirkelige fag Liturgik, Salmekundskab og Kirke- og Bibelkundskab fylder tilsammen 8 ECTS-point på grunduddannelsen. Der udbydes et efteruddannelseskursus i liturgik fra kirkemusikskolerne, og herudover indgår salmekundskab og liturgik i diplomuddannelsen i kirkemusik fra Det Jyske Musikkonservatorium.

Mens organisterne fremhæver, at de har en stor viden om salmekundskab og liturgik, fremhæver både de og sognepræsten, at der er et større behov for, at man kan byde ind i forhold til gudstjenestens forløb og andre kirkelige handlinger, end den kristendomskundskab, de har med fra uddannelsen, kan honorere:

"På uddannelsen lærer vi jo ikke noget om den elementære kristendomskundskab, men ude på jobbet virker det som om, at det skal man faktisk lidt kunne. Især med minikonfirmander! Man er jo en medspiller!" (PO-organist)

"Hvis man ikke er kirkevant, er det nok lidt svært!" (KMOK-organist)

Fokus på kristendomskundskab kunne således øges i grunduddannelsen i forhold til at klæde organisterne bedre på til samarbejdet og refleksion omkring de kirkelige handlinger.

¹² Studieplan for diplomuddannelse i Kirkemusik ved Det Jyske Musikkonservatorium

3.5 UDBUD OG EFTERSPØRGSEL IFT. FAGLIGE KERNEKOMPETENCER

Undervisning i de faglige kernekompetencer – orgelspil, klaver, korledelse samt liturgi og grundlæggende kristendomskundskab – indgår i KMOK uddannelsens nuværende studieordning.

Det er en gennemgående udfordring for de musikfaglige fag, at undervisningen i for høj grad tager udgangspunkt i en klassisk musiks tradition, i stedet for det mere brede kirkemusiske arbejde, der venter de uddannede organister. Oxford Research vurderer, at undervisningen på grunduddannelsen med fordel kunne tænkes mere praksisnær og med fokus på de forhold, som organisterne møder ude i sognene:

Orgelspil og korledelse, der fylder mest på grunduddannelsen, undervises ifølge informanterne med for stort et fokus på store orgler og professionelle kor, mens organisterne ofte kommer til at arbejde med mindre orgler og amatørkor.

Videre viser datagrundlaget, at både klaver- og orgelundervisning gennemføres, så organisterne lærer at spille klassisk musik og gerne store værker, mens organisterne møder et behov for også at kunne spille brugsklaver og bruge musikken til akkompagnement og fællessang. Herunder også et stort behov for at mestre den rytmiske genre.

Hvad angår de kirkelige kernekompetencer, så er der stadig et behov for, at organisterne har viden om kirkens liturgiske tradition, en viden de har med fra uddannelsen. Der er samtidig et behov for, at denne viden suppleres med en større ballast indenfor kristendomskundskab, der klæder organisterne på til samarbejdet med præsten omkring tilrettelæggelsen af kirkelige aktiviteter.

Oxford Research vurderer, at ovenfor fremhævede kompetencer bør tænkes ind i grunduddannelsen, da det fra både dokumentstudier og interviews med organister og interessenter fremgår, at det er brede behov, som flertallet af organisternes arbejdspladser efterspørger og også vil efterspørge fremover. Som det fremgår, er det ikke som sådan fagene på grunduddannelsen, der skal ændres, men selve indholdets fokus, der med fordel kan justeres til mere praksisnær undervisning.

4. Supplerende fagkompetencer

Udover de faglige kernekompetencer som organisten forventes at have for at varetage sit job, viser analysen, at der er en række supplerende eller særlige fagkompetencer, som efterspørges. De supplerende fagkompetencer opleves som nødvendige af nogen informanter, men ikke af andre. Når vi anskuer disse kompetencer i et 10-15-årigt perspektiv, kan vi imidlertid forudse en udvikling, hvor disse supplerede og særlige kompetencer i højere grad vil blive efterspurgt bredt i de forskellige sogne. Aktuelt kan disse kompetencer således anskues som værende ønskværdige langt de fleste steder i modsætning til de faglige kernekompetencer, som er nødvendige alle steder.

Baggrunden for efterspørgslen af disse supplerende fagkompetencer er i høj grad en forventning om et generelt bredere udbud af aktiviteter i kirken, som organisten forventes at engagere sig i. Disse aktiviteter kan være koncerter og events såsom babysalmesang og gospel. Herudover målgruppespecifikke gudstjenester såsom demens-, spaghetti- eller musikgudstjenester.

Det afføder en række konkrete behov, som organisten skal dække. Det drejer sig om fagområdet pædagogik på forskellige niveauer. Videre handler det om at kunne spille dels andre musikgenrer/stilarter, dels andre instrumenter end orgel og klaver. I følgende afsnit udfoldes behovet på dette område samt udbuddet af uddannelse.¹³

4.1 PÆDAGOGIK

I rollen som organist indgår der en række aktiviteter, hvor pædagogisk indsigt og evne er en forudsætning i kraft af ønsket om involvering af menigheden i forskellige aktiviteter. Dette sker oftest gennem korledelse, som beskrevet under de faglige kernekompetencer. Men der er samtidig også ønske om større bredde i aktiviteterne, hvilket afføder, at organisten er mere kreativ og nyskabende i forhold til graden og formen af involvering.

Sådanne aktiviteter gælder især arbejdet med børn og andre målgrupper med eller uden særlige karakteristika, fx minikonfirmander eller ældre med demens. Dette var også et fund i det empiriske grundlag for projektet omkring Efteruddannelse for kirkesangere og organister gennemført i 2014. Grundlaget påviste, at der på det pædagogiske område var et ønske om, at organisten medvirker i konfirmand- og minikonfirmandundervisning, på konfirmandlejre, i forbindelse med babysalmesang, til opsætning af konfirmandmusicals samt til formidling af kultur og folkelig fællessang ved arrangementer i kirkecentre og konfirmandstuer.¹⁴ Dette forudsætter ofte også en teoretisk funderet viden om den pågældende målgruppes psykologi, kultur, samfundsmæssige placering samt musikalske præferencer: Herudover viden om pædagogiske metoder og redskaber.

I studieordningen indgår et fag i børnekorledelse, hvor læringsmålene i høj grad fokuserer på det musik-tekniske ved korledelse. Der er ligeledes fokus på viden om børnestemmer og børns musikalske

¹³ Hvorvidt omtalte behov opfattes som viden, færdigheder eller kompetencer er et definitionsspørgsmål, som bør være en del af den diskussion, som indeværende analyse vil afstedkomme, og ikke en del af selve analysen jvf. afsnittet om begrebsanvendelser i indeværende analyse i læsevejledningen.

¹⁴ Efteruddannelse for kirkesangere og organister, 2014, s. 4

udvikling, samt administrationen af børnekor. Faget fylder 7 ECTS-point på grunduddannelsen. Derudover indgår faget 'musikforståelse' på 8 ECTS-point i studieordningen, hvis læringsmål fx indeholder at opnå kendskab til musikpsykologiske og pædagogiske teorier samt teorier om læring med relevans for en given kirkemusikalsk formidlingssituation.¹⁵ Pædagogiske elementer indgår således på nuværende tidspunkt i grunduddannelsen i et vist omfang.

Det er som sådan heller ikke noget nyt, at organister har arbejdsopgaver som indeholder elementer af pædagogik, men som det fremgår af følgende citat, er der en anden forventning til det:

"Det nye er, at forventningen til hvordan man arbejder pædagogisk med de forskellige grupper, er ændret." (Rektor Kirkemusikskole)

Organisten leder oftest både voksen, unge og børnekor, og sådan har det været længe, men der er flere informanter, som påpeger, at der er sket et skred fx i forhold til børnekor, dels er de yngre og yngre, dels er der en oplevelse af, at nutidens børnesyn er anderledes end tidligere. Dette kræver særlige pædagogiske kompetencer – hvordan får man motiveret børn på forskellige aldre, og hvad kan man forvente af børn på de forskellige udviklingstrin – ikke kun musikalsk?

Behovet for pædagogiske kompetencer gør sig ikke kun gældende i korarbejdet med børn, men også generelt i forhold til de forskellige aktiviteter, som organisten mange steder forventes at varetage:

"Jeg har jo ikke lært noget om minikonfirmander i min organistuddannelse eller om at lede babysalmesang og spagbettigudstjenester. Vi har haft meget, meget lidt med gudstjenester for børn generelt." (KMOK-organist)

Særligt i forhold til planlægning af undervisning til minikonfirmanderne udtrykker flere organister, at de kommer til kort rent pædagogisk.

"Det der med at gøre noget spændende for unge og børn. Hvad er interessant for målgruppen? Og også i forhold til at tale om påsken til børn, når man skal tale med minikonfirmander om død, eller er ved en begravelse, hvordan skal vi så formidle det? Det er store spørgsmål rent pædagogisk!" (PO-organist)

At det kræver særlige pædagogiske kompetencer kommer også til udtryk ved, at flere af organisterne påpeger, at de organister, som har en pædagogisk baggrund, ofte har nemmere ved arbejdet, som det fremgår af følgende citat:

"De korledere, der tidligere har arbejdet med børn i en skole eller andre steder, de kan noget mere end os andre, fx når det handler om at give fælles beskeder." (PO-organist)

Analysen viser samtidig, at det ikke er alle, som mener, at det er organistens rolle at træde ind i dette pædagogiske arbejde, og det drøftes i begge fokusgrupper samt ved flere af de individuelle interviews, hvorvidt pædagogik bør være en del af grunduddannelsen:

¹⁵ Studieordning for Folkekirken kirkemusikskole. kirkemusikeruddannelsen, 2. udgave 2015

"Pædagogik er jo ikke et klassisk organistfag. Vi skal jo have at gøre med musikken, og det er ikke musik, når det er så små børn, måske er det bare musikpædagogens arbejde. Så er der sådan noget som demenssang, som måske er mere terapi, end det er musik. Jeg synes, at det er bedre at have specialister til det. Jeg ville hellere have mine små børn til en pædagog og min gamle mor til en terapeut - det virker mere professionelt." (PO-organist)

Omvendt er der også flere, som påpeger, at det er nødvendigt med uddannelse indenfor pædagogik, hvis organistens rolle ikke skal overtages af musikpædagoger fx:

"Det er jo nemmere med en musikpædagog, der kan alle de her pædagogiske ting, end at sende os organister til efteruddannelse. Derfor kunne man godt ønske sig, at der i grunduddannelsen indgik noget fx i forhold til babysalmesang og demens." (PO-organist)

I interviewene er det ofte også de organister, som netop har en pædagogisk uddannelse eller erfaring i bagagen, som udtrykker, at der ikke er et behov for mere uddannelse i dette for organister. Omvendt påpeger en tidligere uddannet musikpædagog også manglen på pædagogik i grunduddannelsen:

"Jeg havde nok aldrig sagt ja til at lede babysalmesang, hvis jeg ikke følte at jeg kunne det. Det er jeg ikke klædt pædagogisk på til fra uddannelsen. Men det når man jo ikke på tre år!" (KMOK-organist)

Blandt analysens kilder er der således grundlæggende en oplevelse af, at de fleste organister varetager opgaver, som medfører et behov for pædagogiske kompetencer. Hvorvidt pædagogik skal være en større del af grunduddannelsen, end tilfældet er nu, eller opkvalificering primært skal foregå gennem efteruddannelsen, er der derimod ikke enighed omkring.

Der findes allerede en række efteruddannelsestilbud på området rettet mod arbejde med børn. I perioden 2011-2016 har der fx været udbudt 30 kurser inden for Musikalsk legestue og babysamlesang. Der har desuden været udbudt tre kurser inden for pædagogik samt to kurser omhandlende ældre/demente i perioden 2011 - 2016.¹⁶ Disse kurser varierer i både varighed og indhold, hvilket fremgår af deres beskrivelser. Kursernes niveau beskrives nogle steder, men ikke alle fx i form af definition af målgruppe og nødvendige forudgående erfaringer, men ikke i forhold til hverken ECT point eller den nationale kvalifikationsramme. At vurdere det enkelte kursus' niveau, og dermed forventet læringsudbytte kan således være en udfordring for en kommende kursist.

Herudover har kirkemusikskolerne arbejdet indgående med udviklingen af en række fagpakker, som samlet set svarer til en efteruddannelse på diplom-niveau. Den første af de fagpakker, som udbydes er fagpakken "Sang, Spil og bevægelse i Kirken", et samarbejde mellem Kirkemusikskolerne og Diakonhøjskolen, hvor undervisningen vægter både musikalske færdigheder og det praktisk pædagogiske arbejde. Kurset har fokus på udvikling af forudsætninger for ledelse af musikalske aktiviteter for de 0-5-årige i forlængelse af kirkens Babysalmesang. Fagpakken svarer til 15 ECTS-point. Kurset er beskrevet i forhold til den nationale kvalifikationsramme, og beskrivelsen giver

¹⁶ Jf. bilag A: Uddannelsesoverblik. Oxford Research har forsøgt at få viden om søgning på pågældende kurser, hvilket ikke har været muligt.

kursisten solidt grundlag for, hvilket læringsudbytte vedkommende kan forvente ved deltagelse i fagpakken.

Der er ligeledes en fagpakke på vej med titlen ”De særlige gudstjenester – Tilrettelæggelse og udførelse”. Det er ikke muligt endnu at se indholdet af denne fagpakke. I denne forbindelse vil vi gøre opmærksom på vigtigheden af, dels at målrette, dels at beskrive fagpakkens indhold, så den så vidt muligt imødekommer behovet hos organisterne.

Både de kortere efteruddannelseskurser samt fagpakkerne er i høj grad relevante for udviklingen af de kompetencer, som efterspørges i forhold til specifikke målgrupper og aktiviteter. Samtidig kunne der udbydes et mere generelt efteruddannelsesstilbud på det pædagogiske og didaktiske felt henvendt til de organister, som ikke har en pædagogisk baggrund.

4.2 ANDRE GENRER OG STILARTER

I formålsbeskrivelsen i KMOK-uddannelsens studieordning fremgår det, at organisten skal kunne spille et bredt repertoire indenfor folkekirkens stilarter og genrer samt beherske forskellige musikalske udtryksformer instrumentalt og vokalt.¹⁷ Spørgsmålet i denne forbindelse er definitionen af folkekirkens stilarter og genrer, hvor analysen peger på, at denne definition i mange kirker og sogne bliver bredere i disse år og i et 10-15-årigt perspektiv. Dette omhandler rytmisk musik, som beskrevet i kapitel tre, men også et mere detaljeret fokus på andre særskilte genrer udover den rytmiske musik. Flere forskellige stilarter og genrer nævnes blandt både organister og interessenter, herunder blandt andet jazz, nyere visestil, popmusik og gospel. Som en organist beskriver det i et af fokusgruppeinterviewene:

”Den ene søndag skal jeg lave spillemandsmesse, den næste har vi en jazzkvartet. Rap er slet ikke utænkeligt! Den stilistiske palet, der hvor jeg er, den er rigtig bred.” (PO-organist)

Baggrunden for den bredere tilgang til kirkelige stilarter og genrer forklares af mange af aktørerne ved ønsket om at få flere mennesker i kirke, som det fremgår af følgende citat fra en præst interviewet i forbindelse med analysen:

”Efterspørgslen efter andre genrer handler også om at komme i kontakt med flere mennesker. Vi vil gerne brede kirkens budskab ud til flere mennesker. Kirken breder sig, også kulturelt – ikke kun med rytmisk musik, men også jazz. Det kan også være andre genrer.” (Sognepræst)

Samme pointe kommer ligeledes til udtryk i Kirkeministeriets analyse af folkekirkens kirkemusikerskoler, hvor det påpeges i interessentudsagn, at der forekommer et ønske om lokal profilering via udbuddet af en anderledes kirkemusik.¹⁸

Grunduddannelsen indeholder ikke fag inden for de efterspurgte stilarter og genrer, og datamaterialet viser, at de studerende ikke som sådan bliver undervist i genrer såsom popmusik, jazz og gospel. Det

¹⁷ Studieordning for Folkekirken kirkemusikkole. kirkemusikeruddannelsen, 2. udgave 2015 s. 2

¹⁸ Kirkeministeriets af folkekirkens kirkemusikerskoler s. 4

er ikke noget, som efterspørges alle steder, og derfor ikke et kompetencebehov, som alle organister oplever. Der er imidlertid flere, som påpeger dette behov:

”Det var meget omkring det klassiske i koret, men ikke rigtig andre stilarter. Det synes jeg der burde være! Også bare på orgelet, at man kan spille noget lidt anderledes, det er jo det der bliver efterspurgt, eksempelvis til konfirmationer og særlige gudstjenester.” (KMOK-organist)

At det er et behov, som opleves af nogle, og ikke af andre indikerer, at dette i høj grad er kompetencer, som bør læres i efteruddannelsessystemet. Samtidig er det nødvendigt at holde øje med udviklingen af musikken i kirken i forhold til, hvilke stilarter og genrer, som indgår som del af organistens arbejde med musik i kirken. I perioden 2011 – 2016 har der været udbudt fem kurser på kirkemusikskolerne med fokus på pop, jazz og rock.¹⁹ Det er korte inspirationskurser. Der kunne med fordel udbydes flere efteruddannelses tilbud på området med fokus på særlige stilarter.

4.3 ANDRE INSTRUMENTER

Det er ikke kun kendskab og kompetencer inden for andre stilarter og genrer, som efterspørges nogle steder, men også evnen til at spille andre instrumenter udover orgel og klaver. Analysen peger på, at det ofte er rytmiske instrumenter og instrumenter, som kan bruges til fællessang, dog også gerne et hvilket som helst instrument, som kan give organisten en profil. Dette fund bekræftes desuden af det empiriske grundlag for projektet omkring Efteruddannelse for kirkesangere og organister gennemført i 2014, som viste, at nye stilarter har udfordret den klassiske kirkemusik med deraf følgende ønske om, at organisten er i stand til at mestre andre instrumenter end orglet.²⁰ Det handler igen i høj grad om bredden af kirkens aktiviteter, og det at møde en ny målgruppe. Som en organist er inde på i følgende citat:

”Netop fordi at kirken har det svært i de her år. Så er der jo mange steder, hvor man prøver at lægge sig op ad noget andet! Så har man noget ungdomsarbejde knyttet til kirken, og så er det jo en force at komme ud fra PO-eksamen og kan spille elektrisk guitar eller trommer! Der er SÅ mange korledere! Men måske burde man også kunne noget andet?” (PO-organist)

Baggrunden for denne efterspørgsel handler om, som beskrevet i citatet oven for, især om de nye typer af aktiviteter, som foregår i kirken ofte over for nye målgrupper. Dette kommer også til udtryk i Kirkeministeriets analyse af folkekirkens kirkemusikerskoler, hvor det i interessentudsagn påpeges, at der forekommer et bredere udbud af kirkelige aktiviteter, som organisten forventes at engagere sig i fx koncerter og babysalmesang.²¹ Det handler ligeledes om, at organisten i højere grad forventes at kommunikere mere direkte med menigheden gennem musikken, nå menigheden gennem populærmusik og helt konkret være tættere fysisk på menigheden. Til dette formål er fx en guitar et

¹⁹ Jf. bilag A: Uddannelsesoverblik. Oxford Research har forsøgt at få viden om søgning på pågældende kurser, hvilket ikke har været muligt.

²⁰ Efteruddannelse for kirkesangere og organister, 2014, s. 4

²¹ Kirkeministeriets af folkekirkens kirkemusikerskoler s. 4

hensigtsmæssigt instrument, som nævnes af flere interessenter og organister. Dette fremgår af følgende to citater:

”Det ville være godt, hvis jeg kunne spille guitar, det er let at have med at gøre, og man kan kommunikere, mens man sidder med en guitar.” (PO-organist)

”Det har noget at gøre med, hvordan instrumentet fungerer i et rum. Harpe vil antageligt ikke være så godt eller tuba. Det skal være et instrument, der er velegnet til akkompagnement” (Bestyrelsesmedlem af landsforeningen af Menighedsråd)

Behovet for at kunne spille på et andet instrument fylder meget i analysens datamateriale, og det kan være et udtryk for et forholdsvist nyt behov, som kan være hensigtsmæssigt at have opmærksomhed på fremover. Der er samtidig en diskussion blandt dels organisterne selv, dels de interviewede interessenter af, hvorvidt det er på Kirkemusikskolerne, at organisten kan forventes at lære et yderligere instrument.

Undervisning i et tredje instrument udover orgel og klaver er på nuværende tidspunkt hverken del af grunduddannelsen eller efteruddannelses tilbuddet på hhv. kirkemusikskolerne eller diplomniveau. Der kunne med fordel udbydes efteruddannelses tilbud i forhold til udvalgte instrumenter, der får organisten tættere på menigheden.

4.4 UDBUD OG EFTERSPØRGSEL IFT. SUPPLERENDE FAGKOMPETENCER

Undervisning i de supplerende og særlige fagkompetencer – andre genrer og stilarter, andet instrument (udover orgel og klaver) samt pædagogik indgår ikke som selvstændige fag i KMOK-uddannelsens nuværende studieordning.

Som beskrevet indgår der fag i studieordningen med fokus på pædagogiske kompetencer i et vist omfang. Særligt med indførelse af faget ’musikforståelse’ i studieordningen har det pædagogiske aspekt fået større fokus i grunduddannelsen. Spørgsmålet er imidlertid, hvorvidt dette pædagogiske fokus er fuldt implementeret, og hvorvidt omfanget og niveauet matcher behovet blandt størstedelen af organister. Da antallet af organister, som er uddannet efter den nye studieordning, stadig er relativt begrænset, er dette svært at vurdere. Oxford Research vil dog opfordre til, at dette løbende holdes for øje.

Oxford Research vurderer samtidig, at pædagogik bør indarbejdes eksplicit i korledelsesfagene, hvis udbuddet skal matche efterspørgslen af kompetencer for organister. De eksisterende og planlagte efteruddannelses tilbud på det pædagogiske område vurderer vi herudover, foregår indenfor yderst relevante emner i forhold til at matche de kompetencer, som efterspørges. Vi vurderer ydermere, at der med fordel kan udbydes et mere generelt efteruddannelses tilbud på området omkring pædagogik og didaktik henvendt til de organister, som ikke har en pædagogisk baggrund.

I forhold til efterspørgsel efter kompetencer inden for andre genrer og stilarter finder Oxford Research det hensigtsmæssigt, hvis valg af genrer og stilarter generelt på grunduddannelsens forskellige fag blev

mere bred. Samtidig kunne der tænkes i flere efteruddannelsesstilbud, som var mere specifikke inden for de forskellige genrer og stilarter.

Når det handler om efterspørgslen efter organister, som kan spille på instrumenter udover orgel og klaver, virker det ikke umiddelbart realistisk, at organister i løbet af grunduddannelsen skal lære et tredje instrument, da dette alt andet lige vil kræve meget tid. Der kunne med fordel oprettes efteruddannelsesstilbud i forhold til udvalgte instrumenter, fx guitar, som får organisten tættere på menigheden.

5. Almene kompetencer

Som i alle andre stillinger i kirken såvel som på øvrige arbejdspladser, kræves der personlige og almene kompetencer i forhold til at kunne indgå i et samarbejde og anvende de fælles arbejdsredskaber såsom elektronisk kalender, mail m.v.

De almene kompetencer er ikke nær så synlige som de faglige i beskrivelserne af uddannelsesudbuddet, hvilket dels kan tilskrives, at almene kompetencer er inkluderet i alle fag, dels vedrører de almene kompetencer også områder, hvor det kan være vanskeligt at modtage egentlig undervisning.

Selvom de almene kompetencer, som betegnelsen pointerer, er netop almene, så har behovet fyldt i interviewene med organister. Dette vidner om, at kompetencerne efterspørges i almindelige organiststillinger, og at organisterne oplever at have vanskeligt ved at opfylde forventningerne på disse områder.

5.1 SAMARBEJDSRELATIONER

Den almene kompetence, der fremhæves tydeligst og af flest, er evnen til at samarbejde. I fokusgruppinterviewene har samarbejdet således fyldt meget, og en af deltagerne fremhæver 'samarbejde' som den væsentligste kompetence:

"Den vigtigste forudsætning i mit arbejder er, at jeg kan samarbejde. Der kommer jo også mange frivillige, der gerne vil ind og lave noget" (PO-organist)

I formålsbeskrivelsen i KMOK-uddannelsens studieordning fremgår indsigt i samarbejdsrelationer mellem forskellige professioner. Ligeledes indgår samarbejdsevne som én af de færdigheder, der skal opnås²². Dykker man ned i fagbeskrivelserne, bliver disse målsætninger mere utydelige, hvor 'samarbejde' indgår sporadisk fx i liturgi, hvor samarbejde om og kompetenceforholdene ved gudstjenester indgår²³.

Det kan anføres, at det ikke er et nyt kompetencebehov, at organisterne skal kunne samarbejde med sognets øvrige medarbejdere. Der er dog udviklingstendenser, som kan begrunde, at samarbejdsrelationen ændrer sig. I citatet ovenfor så vi, at informanten tilføjer 'frivillige' som en samarbejdsflade udover sognets ansatte og menighedsrådet, hvilket er en samarbejdsrelation, der øges.

Interessentudsagn i Kirkeministeriets analyse af folkekirkens kirkemusikskoler peger på en øget variation af aktiviteter i og omkring kirken som et forhold, der herudover fordrer et andet og tættere samarbejde mellem kirkens personale end tidligere²⁴. Også i stillingsopslagene ses ønsket om, at organisterne medvirker bredt med et engagement i menighedens liv og vækst. Dette understøttes yderligere af interviewene blandt organister, hvor der tales om et paradigmeskifte:

²² Studieordning for Folkekirken kirkemusikskole. kirkemusikeruddannelsen, 2. udgave 2015 s. 2-3

²³ Studieordning for Folkekirken kirkemusikskole. kirkemusikeruddannelsen, 2. udgave 2015 s. 20

²⁴ Kirkeministeriets analyse af folkekirkens kirkemusikerskoler s. 32-34

”Tidligere kunne man være sådan en autonom spillemand. I dag er der sket et paradigmeskifte. Der er et krav om teamsamarbejde” (PO-organist)

En anden informant omtaler paradigmeskiftet ved at tale om ’samskabelse’. Datagrundlaget peger dermed på, at nok har der altid været behov for samarbejde, men samarbejdsrelationen er under forandring mod et tættere og mere samskabende teamsamarbejder.

Interessentudsagn i Kirkeministeriets analyse af folkekirkens kirkemusikskoler påpeges det herudover, at organisatoriske forhold som sammenlægninger og tættere samarbejde mellem sogne ydermere giver en bredere samarbejdsflade og med et større behov for koordinering²⁵. Denne udvikling fylder imidlertid ikke i det kvalitative datamateriale, men er omvendt et faktum, der dog kan antages at honoreres uden de store vanskeligheder.

Det drøftes i begge fokusgrupper, hvorvidt samarbejdsevner bør være en del af uddannelsen. Diskussionerne præsenterer et erkendt behov, men også en skepsis overfor, om det er evner, der kan undervises i, eller om det mere handler om at være forberedt på, hvordan folkekirken som arbejdsplads fungerer. Som en KMOK-organist efterspørger:

”Der kunne godt være med omkring dag til dag problemer - Det er en ret stor udfordring det med at have en ledelse, der består af frivillig arbejdskraft, og hvad der kan være af problemstillinger.” (KMOK-organist)

I det ene fokusgruppeinterview omtales muligheden for ”Arbejdsmarkedskendskab” som et fag, hvilket understøttes af drøftelserne i den anden fokusgruppe, hvorfra følgende citat er hentet:

”Men man kan jo ikke undervise i det[samarbejde]. Samarbejde er en del af en virksomhed af en hvilken som helst art. Det skal jo bare nævnes. Ellers kommer man til at stå alene og blive isoleret” (PO-organist).

I de individuelle interviews nævnes praktik af flere, som en mulighed der kan forberede den studerende på den samarbejdsrelation, som vedkommende skal indgå i:

”Det kunne være rigtig fint med en praktik i sådan en uddannelse, det kan være svært at gennemskue på forhånd, hvilke problematikker man ender i” (KMOK-organist)

Muligheden for praktik handler ikke kun om indsigt i forhold til samarbejdsrelationer, men også om generel indsigt i det arbejdsliv, som venter:

”Der er mange studerende, der ikke har været i en kirke, og som aldrig har spillet til en gudstjeneste. Så opdager de, hvor meget, der er at holde øje med. Det kunne være smadderfedt, hvis man var lidt i praktik i sin studietid. Indenfor et skoleår skulle man være med til forskellige typer gudstjenester – overvære begravelser og så videre.” (KMOK-organist)

²⁵ Ibid

Vi er bekendte med, at der i pilotfasen for udviklingen af efteruddannelser var lagt an til et kursus om samarbejde på tværs af folkekirkens ansatte, men forløbet blev ikke udviklet²⁶. Der er dog et efteruddannelseskursus på vej omkring 'Kirke og samfund, kommunikation og netværk' som del af fagpakkeprojektet. Det er naturligvis værd at afvente søgningen og tilfredsheden med denne fagpakke, men behovet er så generelt og grundlæggende for organistens opgaver, at vi finder det relevant at overveje behovet i forhold til grunduddannelsen.

5.2 IT, KOMMUNIKATION OG FÆLLES ARBEJDSREDSKABER

Kommunikation er en væsentlig del af at samarbejde og her er deltagerne i begge fokusgruppeinterview inde på behovet for kendskab til psykologi og redskaber på baggrund heraf i forhold til kommunikationen. Behovet for kompetencer inden for psykologi ligger meget i tråd med de tidligere præsenterede ønsker til pædagogiske kompetencer, men de psykologiske kompetencebehov fremlægges i forhold til at kunne indgå hensigtsmæssigt i samarbejdet omkring kirken.

Det fremhæves i den forbindelse, at organisterne oplever at være i kontakt med mange forskellige personer, og at de skal kunne håndtere, at disse mange forskellige personer har en holdning til organistens arbejde.

"Folk har en holdning, til det man laver, fordi man er formidler af et budskab gennem musikken" (PO-organist)

Oxford Research vurderer, at egentlig psykologiundervisning er at skyde over målet, men at der med ønskerne til pædagogik og et stærkere fokus på teamsamarbejdet, vil kunne opnås nogle konkrete redskaber og indsigter af psykologisk karakter.

Kommunikation som tema har en udpræget fokus i det kvalitative materiale både i forholdt til kollegaer, menigheden generelt og sognebørn i svære situationer. Behovet kan ikke sidde overhørig, men det er vores vurdering, at det bedst honoreres i en tæt kobling til undervisning relateret til hverdagens opgaver, fremfor et egentlig kommunikationsfag.

På de folkekirkelige arbejdspladser anvendes naturligt samme kommunikationsredskaber, som på andre arbejdspladser i form af e-mail, elektronisk kalender m.v. Med organisternes høje gennemsnitsalder in mente er der spurgt til dette i interviewene, hvor der har været enighed om, at der ikke opleves udfordringer.

Der er imidlertid et behov for, at kunne udarbejde markedsføringsmateriale i forbindelse med arrangementer. Her er både sociale medier, pressemeddelelser og plakater nævnt, men uden at det fremstår som et stor behov, der er enighed omkring. Det er samtidig også et område, som berøres i faget 'musikformidling'.

Deltagerne i fokusgrupperne har derudover påpeget, at der i deres arbejde ligger en række administrative opgaver så som lønadministration for koret samt i forbindelse med særlige

²⁶ Kirkeministeriets af folkekirkens kirkemusikerskoler s. 22

arrangementer. Som en deltager siger, har organisten en række umusikalske arbejdsopgaver, som er et sammensurium af organisatoriske og administrative opgaver.

Der er direkte spurgt til de elektroniske nodeskrivningsredskaber, men her har der blandt fokusgruppernes deltagere været enighed om, at dette er lettilgængeligt og derfor ikke opleves som en udfordring.

5.3 UDBUD OG EFTERSPØRGSEL IFT. ALMENE KOMPETENCER

Som tidligere beskrevet indgår 'samarbejdsrelationer' og 'samarbejdsevner' i formålsbeskrivelsen for KMOK-uddannelsen. Det imidlertid mere vanskeligt at afdække, hvordan og hvor meget fokus der reelt er i undervisningen i forhold til disse kompetencer.

Der er i interviewene med organisterne flere ønsker til uddannelse i kommunikation samt samarbejde og psykologi i udførelsen heraf. Det affødte drøftelser af, hvorvidt der kunne oprettes et egentligt fag, der omhandler 'Organistens rolle' eller 'Arbejdsmarkedskendskab'.

Oxford Research finder det relevant først og fremmest at øge fokus på behovet for og indholdet i samarbejde i undervisningen i alle fag. Den pædagogiske og didaktiske tilrettelæggelse af grunduddannelsen, fx ved udnyttelse af mulighederne for holdundervisning i flere af solo-fagene, øvelser i gruppearbejde ville også kunne bidrage til at opnå flere af de pågældende almene kompetencer.

Herudover finder vi det relevant at skabe et forum, hvor de kommende organister både kan reflektere over forventningerne omkring teamsamarbejde og opnå et vist arbejdsmarkedskendskab. Hvis der ikke kan findes tid i grunduddannelsen til dette, vil et alternativ være, at Organistforeningen påtager sig at besøge organister under uddannelse og give en generel indføring i, hvilken hverdag der venter i faget.

En særlig indsats i disse år kan være relevant, fordi der er enighed om, at samarbejdsrelationerne ændrer sig. I forlængelsen heraf er det nævnt, at uddannelsens mesterlærerprincip (1:1-undervisning) yderligere kan understrege behovet for en uddannelsesmæssig indsats, idet organister under uddannelse ofte vil stå i mesterlære ved organister "af den gamle skole", og derfor måske ikke blive præsenteret for en forståelse for det, organisterne omtaler, som et paradigmeskift.

Oxford Research vurdering er, at der i uddannelsesregi er behov for at tænke organistens ændrede rolle på den folkekirkelige arbejdsplads ind. Dette behov fremgår ligeledes af interessentudsagn i Kirkeministeriets analyse af folkekirkens kirkemusikerskoler.²⁷

Behovet for undervisning i organistens umusikalske arbejdsopgaver vurderes herudover at være begrænset og dalende. Der hvor behovet synes størst, er i forhold til de administrative opgaver, der

²⁷ Kirkeministeriets af folkekirkens kirkemusikerskoler s. 37

følger af korledelse. I denne sammenhæng vurderer Oxford Research, at der i fag omkring korledelse hensigtsmæssigt kan tænkes administration i form af løn, forældrekontrakter m.v. ind.

Der kan spores et vist behov for kompetencer inden for PR-arbejde, men som med de grafiske kompetencer vurderes det, at behovet er meget svingende. Dette, vurderer vi, er dækket ved faget 'musikforståelse'. Derudover vil det egne sig bedst til efteruddannelseskurser.

Der har i pilotfasen af udviklingen af efteruddannelseskurser været udbudt et kursus i WEB og visuel kommunikation, hvor deltagerne ifølge evalueringen af kurset fandt indholdet relevant. Et sådant kursus kan således stadig være relevant at udbyde, men analysen udpeger ikke området som højt prioriteret. Denne vurdering skyldes, at området ikke har været prioriteret i interviewene med organister, at det ikke omtales i interessant interviewene og at det i dokumentanalysen alene indgår i beskrivelsen af efteruddannelsesprogrammet.

6. Rekruttering

Kirkeministeriet har i deres analyse af Folkekirkens Kirkemusikskoler fra 2016²⁸ lavet en fremskrivning af behovet for organister indtil 2020²⁹. Heraf fremgår det, at det på grund af de nuværende organisters aldersprofil kan forventes, at der i løbet af de næste 5-10 år er en forholdsvis stor gruppe af organister, der går på pension. Analysen konkluderer imidlertid, at det nuværende niveau for optag i perioden frem til 2020 ser ud til at matche efterspørgslen. Adspurgt fremhæver Kirkeministeriet, at tallene er sårbare. I og med at organiststillingerne har meget varieret timeantal, er det vanskeligt meget præcist at beregne, hvor mange personer, der i fremtiden er behov for at rekruttere. Samtidig viser stillingsopslagene, at nogle sogne går sammen om et opslag for herved at kunne tilbyde en fuldtidsstilling, hvilket også påvirker behovet for rekruttering. Vi er dog også blevet gjort bekendt med det, at man flere steder vælger at lave et samarbejde, hvor der indgår flere, men små organiststillinger for at sikre den størst mulige fleksibilitet. Det fremgår dog ikke af indeværende analyses datagrundlag.

Uagtet disse usikkerheder vil der være et behov for at tiltrække flere og gerne yngre kandidater til KMOK uddannelsen. Oxford Research anbefaler, at der i rekrutteringsøjemed især holdes tre ting for øje:

- For det første vurderes det hensigtsmæssigt, at organiststillinger opslås som fuldtidsstillinger, da det i højere grad nu end tidligere er forventet fra arbejdsstyrken.
- For det andet kan beskrivelserne af indholdet i organistuddannelsen gøres mere præcis, hvorved bredden i de kompetencer, der opnås, vil fremstå tydeligere. I forlængelse heraf kan en jobbeskrivelse inklusiv de mange varierede muligheder være en måde at tiltrække de mange, der ønsker stillinger med høj grad af fleksibilitet og mulighed for medbestemmelse, som stillingerne ifølge analysen indeholder. En organist med de rette kompetencer og gåpåmod har i høj grad mulighed for selv at udvikle sin stilling ved at engagere menigheden i forskellige musiske aktiviteter.
- For det tredje har det betydning for rekruttering af yngre kræfter, at et længere ansættelsesforhold inkluderer mulighederne for efteruddannelse.

²⁸ Analyse af Folkekirkens Kirkemusikskoler, Kirkeministeriet 2016, s. 15-17.

²⁹ Bl.a. som følge af folkekirkens overgang fra lønsystemet FLØS til FLØS2 og den politisk vedtagne ændring i tilbagetrækningsalderen er det ikke muligt på nuværende tidspunkt at lave en opdateret fremskrivning i længere perspektiv. Kirkeministeriet planlægger at lave en ny fremskrivning i løbet af de kommende år, når datagrundlaget er tilstrækkeligt stort. jf. analysens side 16.

7. Konklusion og anbefalinger

I de forudgående kapitler er undersøgelsesspørgsmålene besvaret detaljeret, mens dette kapitel samler op på de konklusioner, der er foretaget og de anbefalinger, det har affødt. Konklusionen indeholder ligeledes inputs til kirkemusikskolernes arbejde med udvikling af en kompetenceprofil. Konklusionerne er struktureret efter uddannelsesstype og gennemgår således først behov og udbud i grunduddannelsen efterfulgt af behov og udbud i efteruddannelserne.

Som tidligere beskrevet skal Oxford Research ikke med denne analyse afgøre en uddannelsespolitisk debat, men alene bidrage til at beslutningsgrundlaget kvalificeres. Derfor skal konklusion og anbefalinger såvel som resten af analysen ikke læses med udgangspunkt i terminologien (herunder viden, færdigheder og kompetencer) anvendt i den nationale kvalifikationsramme. Samtidig skal det pointeres at det ikke er fagligt muligt for os at komme med vurderinger eller anbefalinger i forhold til, hvilket kvalifikationsniveau der bør anvendes for hhv. grunduddannelse og efteruddannelses tilbud. Dette bør være en del af den diskussion, som indeværende analyse vil afstedkomme.

Oxford Research kan imidlertid anbefale, at kirkemusikskolerne anvender den nationale kvalifikationsramme fremadrettet netop i forhold til at afklare, hvilket niveau særligt efteruddannelses tilbud leveres på. Samtidig kunne der tænkes i en kategorisering af tilbud, således af kursisten i højere grad er bekendt med, fx hvorvidt kurset er kompetencegivende i forhold til videre uddannelse.

7.1 BEHOV OG UDBUD I FORHOLD TIL GRUNDUDDANNELSEN

Kompetencer inden for orgelspil er naturligt det primære i efterspørgslen af kompetencer og ligeledes i indholdet i grunduddannelsen. Der hvor analysen udpeger behov, handler det om at få en undervisning, der i højere grad er tilpasset hovedparten af organisters arbejdsvilkår.

Dette handler for det første om, at have **erhvervet tilstrækkelig faglighed til at kunne få det bedste ud af det orgel, man har til rådighed**, uanset hvor beskedent det måtte være, herunder at kunne tilpasse store værker til mindre orgler. Dette behov er næppe nyt, men det fremstår som et behov, der ikke imødekommes i høj nok grad.

For det andet er der et tydeligt kompetencebehov i forhold til at mestre **rytmisk kirkemusik**. Dette fremstår som en obligatorisk kompetence i kraft af nyere rytmiske salmer, hvorved kompetencebehovet også fremstår både i forhold til at mestre det rytmiske på orgel såvel som andre instrumenter, hvoraf klaver fremstår som en grundlæggende kompetence.

Det er et generelt problem, at de musikfaglige fag i for høj grad prioriterer den klassiske musiktradition og dermed levner for lidt plads til det rytmiske. Et tredje tegn på dette er udpegningen af behovet for, at kunne akkompagnere fællessang udover salmesang.

Akkompagnement af fællessang kræver til tider både evner indenfor rytmisk musik, becifringsspil og behovet for at mestre andre instrumenter end orglet, idet disse musikalske aktiviteter ofte også foregår

uden for kirkerummet. **Klaveret udpeges som et obligatorisk andet instrument**, ligesom evnen til at spille efter **becifringer** er en nødvendighed. Der kan være sogne, hvor dette behov ikke aktuelt fremstår tydeligt, men analysen peger i retning af et stigende behov, der i et perspektiv på ti år sandsynligvis vil omfatte de fleste eller alle sogne.

Korledelse er ligesom orglet allerede en prioriteret obligatorisk kompetence, men også her fremgår behov for, at undervisningen i højere grad tager højde for de reelle arbejdsforhold for hovedparten af organisterne. I forhold til korledelse er det særligt, at kunne **lede amatørkor** fremfor professionelle korsangere. I forlængelse heraf er der behov for at have de **pædagogiske kompetencer** til dels at lede frivillige dels at oplære korsangeren i basale musiske færdigheder, dels at kunne **tilpasse korarrangementerne til forskellige aldersgrupper** med viden om, hvilke forventninger korlederen kan have til forskellige aldersgrupper.

Liturgi og kendskab til formidlingen af kristendommen er såvel som orgelspil og korledelse erkendte kompetencebehov, der allerede indgår i grunduddannelsen. I denne sammenhæng synes 'samarbejde' som kompetencebehov at være forøget i kraft af det, organisterne betegner, som et paradigmeskifte i forståelse af samarbejdet mellem ansatte i sognet. Der er i højere grad tale om et **teamsamarbejde**, hvor der samskabes fremfor alene at opfatte samarbejdet som koordination af opdeltede arbejdsopgaver. Dette kræver indsigt i de samlede opgaver i sognet og evnen til at se sin rolle i udviklingen af sognets aktiviteter.

Dette har betydning for organistens opfattelse af sin rolle og stiller konkret forventning om, at organisten i højere grad kan indgå i **sparring med bl.a. præsten** omkring kirkelige aktiviteter og samtidig indgå mere aktivt i fx konfirmandundervisning. Dette fordrer, at organisten har en **øget forståelse for forkyndelsen og musikkens muligheder heri**. Organisten forventes således at engagere sig bredere i menighedens liv og kan sjældent isolere sine opgaver til det musikalske akkompagnement af kirkelige handlinger.

Dette fremstår som et generelt behov, og særligt med et tiårigt sigte, er det relevant, at der i grunduddannelsen er et tydeligt fokus på organistens rolle i et teamsamarbejde i sognet. Hvorvidt dette kan løses alene med tilpasning af 'samarbejde' som inkluderet færdighed i øvrige fag, eller om der kræves et nyt og specifikt fag omkring organistens rolle, kan ikke vurderes ud fra fagbeskrivelserne.

Samlet vurderes behovet i forhold til grunduddannelsen primært at vedrøre indholdet i eksisterende fag. Det handler overordnet om, at tilpasse uddannelsen de reelle arbejdsforhold for hovedparten af organister med små orgler, amatørkor og efterspørgsel på rytmisk kirkemusik. Samtidig skal KMOK-uddannelsen stadig sikre, at de studerende opnår kompetencer, som gør dem i stand til at læse videre på konservatoriet, hvis det er deres ønske. Som just beskrevet kan der herudover overvejes, om samarbejdsflader og indholdet i samarbejdet i sognene skal have sit eget fag, eller om den ændrede rolle kan indarbejdes i eksisterende fag og suppleres af en indsats fra Organistforeningen i forhold til at forberede organisterne på hverdagen i sognene. Muligheden for praktik som del af grunduddannelsen kunne også være et element, som tilgodeså dette behov delvist.

7.2 BEHOV OG UDBUD I FORHOLD TIL EFTERUDDANNELSE

Ovenstående vurderes at være obligatoriske kompetencer, mens der herudover i analysen er udpeget en række kompetencebehov, der ikke indgår i alle organiststillinger og heller ikke i fremtiden vurderes at blive nødvendige i alle organiststillinger.

Som obligatorisk kompetencebehov udpeges ovenfor mestring af den rytmiske kirkemusik. Hertil kommer, at der ganske mange steder forventes et **bredere stilistiks kendskab og musikalske færdigheder udover den rytmiske musik**. Af konkrete stilarter nævnes jazz, gospel, popmusik og nyere visestil. Behovet fremstår som genrekendskab og færdigheder, der går udover fællessang og i højere grad er ønskelige i forhold til særlige arrangementer, samspil med andre musikere i forbindelse med gudstjenester eller i kirkens aktiviteter rettet mod børn og unge hovedsageligt i konfirmandundervisningen.

Der kan ligge en sondring i, hvorvidt kompetencebehovet alene omhandler et kendskab, der gør organisten i stand til at lave arrangementer i forskellige stilarter, eller om kompetencebehovet inkluderer egne musikalske færdigheder inden for stilartern.

I studieordningen beskrives det, at der skal opnås et bredt repertoire indenfor folkekirkens stilarter og genrer. Dette imødekommer dog ifølge datamaterialet ikke behovet i høj nok grad, hverken i forhold til det brede kendskab som afsæt for organisering af musikalske arrangementer og i langt mindre grad i forhold til behovet for egne musikalske færdigheder inden for andre stilarter. Derfor anbefales det, at der udbydes efteruddannelseskurser med specifikke stilarter. Kurserne vil forventelig med afsæt i specifikke stilarter være korte, men Oxford Research vurderer, at dette er at foretrække frem for udbud, der samler ”øvrige stilarter” og dermed har et mere utydeligt indhold. I forhold til beskrivelsen af fremtidige kurser anbefales det desuden at lade sig inspirere af måden hvorpå fagpakkerne er beskrevet.

I forlængelse heraf er der i nogen grad et ønske om, at organisten **mestre et instrument udover orgel og klaver**. Her nævnes særligt guitar som rytmisk instrument og et instrument der får kirkemusikeren tættere på menigheden. Dette behov imødekommes heller ikke af hverken grunduddannelsen eller efteruddannelserne, men det må samtidig også overvejes, om det er et kompetencebehov, der bedst imødekommes af kirkemusikskolerne eller om der her er grundlag for et samarbejde, hvor kirkemusikskolerne alene formidler kendskabet til andre musikalske uddannelsesudbydere, fx de kommunale musikskoler.

I forhold til de grundlæggende kompetencebehov, så vi et behov i forhold til pædagogisk indsigt i korledelsen. Behovet for **pædagogiske kompetencer** er imidlertid i mange sogne større, fordi kirkens aktiviteter overfor særlige målgrupper såsom børn eller voksne med særlige behov er stigende. Behovet afhænger udover sognets aktiviteter af, hvorvidt sognet i øvrigt har kulturmedarbejdere, kirkeassistenter/kirketjener eller musikpædagoger ansat.

Der findes allerede en række specifikke kurser både korte inspirationskurser og en mere dybdegående fagpakke omhandlende sådanne aktiviteter fx overfor børn i forskellige aldre og de særlige gudstjenester. Disse kurser vurderes fortsat at være relevante at udbyde jævnlige, men det kan

herudover overvejes at skabe et mere generelt kursus omkring pædagogik og didaktik, for de organister, der ikke har en faglige baggrund i fx lærerfaget. Igen anbefaler vi at lade sig inspirere af måden hvorpå fagpakkerne er beskrevet i beskrivelsen af nye kursusudbud.

De pædagogiske kompetencer hænger også sammen med behovet for at kunne kommunikere og samarbejde med såvel de øvrige ansatte i sognet samt frivillige fra menigheden. Dette er for så vidt ikke nyt, men med flere aktiviteter uden for kirkerummet og forventningen om en **større involvering af menigheden** i de kirkelige aktiviteter øges behovet.

Med nye aktiviteter, hvor arrangementer og events udgør en ikke uvæsentlig del, ligger der også en stigende forventning om, at organisten kan **organisere sådanne begivenheder** lige fra udvikling, planlægning, administration og markedsføring. Igen afhænger dette af sognets aktiviteter samt hvilke øvrige faggrupper sognet har ansat, ligesom nogle sogne køber sig til ekstern bistand i forhold til fx opsætning af plakater.

Her er der allerede efteruddannelsesudbud på vej omkring 'Kirke og samfund, kommunikation og netværk', hvilket analysen forudser et behov for.

Samlet er der således en række nye muligheder for efteruddannelsesudbud, men analysen viser også, at imødekommelse af kompetencebehov ikke alene kræver, at de rette uddannelsesudbud er til stede. De kvalitative interview blandt såvel interessenter og organister omtaler herudover, at der i menighedsrådene skal være en velvilje til at efteruddanne organisterne, hvilket både handler om at betale selve kurset, men også at frigive tid til efteruddannelse. Vores datagrundlag viser, at der er flere organister, der oplever, at efteruddannelse skal afholdes i organistens ferie. Samtidig er det ikke ualmindeligt, at kurser er lagt på organistens typiske faste fridag.

Ønskes det i sognene, at organisterne skal kunne varetage en bredere jobprofil, og ønskes det at der også i fremtiden kan rekrutteres yngre organister til sognenes organiststillinger, så er det efter vores vurdering afgørende, at der eksplicit udvises velvilje til at kompetenceudvikle henover et ansættelsesforhold, (der for yngre kræfter også vil have en længere varighed).

Afslutningsvis, kan det påpeges, at analysen ikke fremkommer med overraskende resultater og derved i høj grad fremstår som en validering af eksisterende undersøgelser og viden på området. I den forbindelse kunne analysen med fordel suppleres med en grundigere undersøgelse af, hvorvidt den nye studieordning fra 2013 er blevet implementeret, og dermed tydeliggøre, hvorvidt der stadig er kompetencebehov som ikke dækkes tilfredsstillende på grunduddannelsen. Dette vil kræve et andet undersøgelsesdesign og dermed datagrundlag end tilfældet er i indeværende analyse.

7.3 INPUTS TIL KOMPETENCEPROFIL

Folkekirken er organisatorisk i en omstillingstid, hvor arbejdspladsen - uanset sammenlægninger eller ej – lægger større vægt på et teamsamarbejde mellem sognets ansatte end dette tidligere har været forventet. Dette fremgår af nærværende analyse, men er samtidig i tråd med den viden Oxford Research har fra arbejdsmiljøundersøgelser for Kirkeministeriet.

En ændret samarbejdskultur og forventning til organistens bidrag heri gør det hensigtsmæssigt at formulere en kompetenceprofil, der tydeliggør organistens rolle. Analysen af Folkekirken Kirkemusikskoler påpeger ligeledes, at der er et behov for udarbejdelsen af kompetenceprofiler for kirkemusikeren, således at der er en overordnet fælles målsætning for, hvad kirkemusikerne skal kunne i forhold til folkekirkenes behov.³⁰

Oxford Research er således også bekendt med, at Kirkemusikskolernes bestyrelser pt. er i gang med at udarbejde en egentlig kompetenceprofil for kirkemusikeren som led i visions- og strategiprocesen. Følgende er udelukkede inputs til dette arbejde. Disse inputs bygger på dels indeværende analyse, dels de forslag til en profil på kirkemusikere, som Kirkeministeriets analyse af Folkekirken Kirkemusikskoler fremlægger.³¹ Oxford Research anbefaler desuden Kirkemusikskolerne at tage afsæt i den nationale kvalifikationsramme i deres udvikling af kompetenceprofilen.

Organistens arbejdsopgaver:

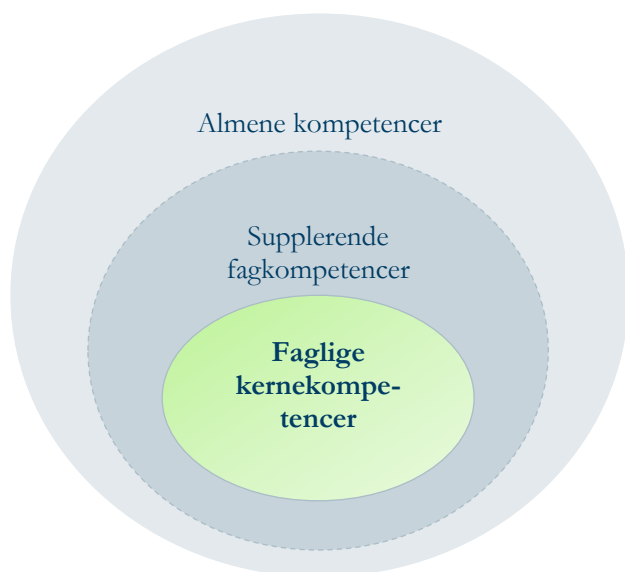
Musik indgår i gudstjenester og kirkelige handlinger gennem salmesang, orgelmusik, korsang, solosang og anden instrumental medvirken. Organistens opgave er at lade musikken understøtte og selvstændigt formidle kirkens budskab. I forlængelse heraf er det en del af organistens arbejdsopgaver at forstå og kvalificere dialogen i sognet omkring musikkens plads og betydning i forkyndelsen.

Menighedens deltagelse i gudstjenesten og andre kirkelige aktiviteter gennem musikken er central. Organistens opgave er via musikken at involvere menigheden og derved understøtte kirkens liv.

Ovenstående omhandler både gudstjenestemusik og andre musikalske aktiviteter i kirken.

³⁰ Analyse af Folkekirken Kirkemusikskoler, Kirkeministeriet 2016, s.41

³¹ Analyse af Folkekirken Kirkemusikskoler, Kirkeministeriet 2016, Bilag 3.1.5. Profiler for kirkemusikere

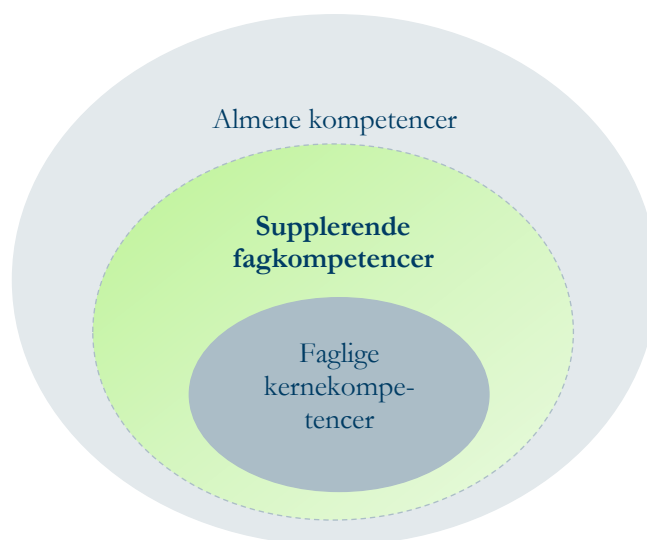

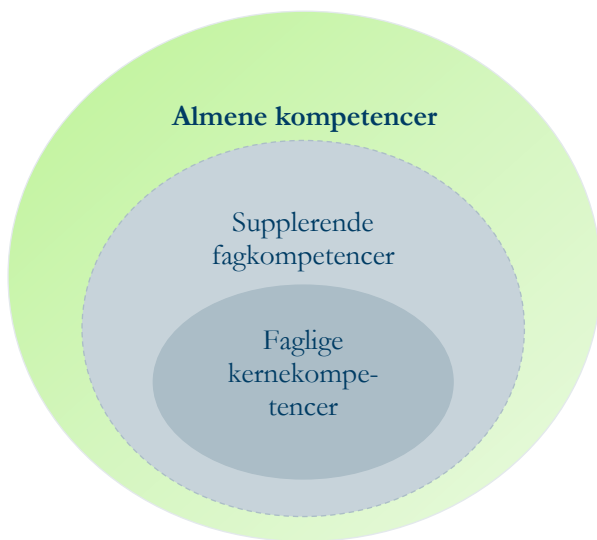
Organistens **faglige kernekompetencer** er nødvendige for at kunne varetage jobbet. Organisten skal således kunne:

- Spille kunstpil og kirkespil på orgel med hensyn til det enkelte instruments egenart – dvs. anvende forskellige orgeltyper og størrelser.
- Spille klaver med fokus på akkompagnement af fællessang – både kirkemusik og musik i kirken.
- Akkompagnere solister
- Beherske både klassisk og rytmisk kirkemusik.
- Reflektere og være sparringspartner for bl.a. præsten med indsigt i Den danske Folkekirke, dens opgave samt budskab. Særligt med viden om liturgi og kirkemusikkens muligheder for at understøtte forkyndelsen.
- Formidle kirkemusikken på en involverede måde til menigheden
- Varetage ledelse af kor på flere niveauer og for forskellige aldersgrupper.

Det er ønskværdigt i nogle sogne, at organisten herudover har en række **supplerende fagkompetencer**, som betyder at organisten:

- Kan arbejde pædagogisk og didaktisk med særlige målgrupper
- Har et bredt stilistisk kendskab udover rytmisk musik
- Kan spille et instrument udover orgel og klaver - gerne et rytmisk instrument og/eller et instrument, der får organisten i tættere kontakt med menigheden.
- Kan lede bands

De almene kompetencebehov indbefatter, at organisten skal:

- Kunne arbejde selvstændigt
- Kunne indgå i et teamsamarbejde med sognets øvrige ansatte
- Kunne medvirke i udviklingen af menighedens liv
- Kunne organisere aktiviteter og arrangementer
- Kunne anvende elektroniske arbejdsredskaber både i forhold til kommunikation og i transponering og nodeskrivning
- Kunne udvikle egen praksis

8. Metode og datagrundlag

I dette kapitel redegøres for de metoder og datakilder, der er anvendt i udarbejdelsen af analysen. Der henvises i øvrigt til figur 2.1 for en oversigt over metodiske elementer og processen i dataindsamlingen.

8.1 DOKUMENTSTUDIER

Dokumentstudier har været analysens afsæt og en meget væsentlig kilde i datagrundlaget. Vi har analytisk dykket ned i eksisterende dokumenter på området med fokus på både tydelige og direkte kompetencebehov samt de ændrede rammer for organistens arbejde med indirekte betydning for de nødvendige kompetencer.

Analyserne af den eksisterende viden blev struktureret ud fra en matrice, hvori vi forlods opstillede nogle temaer. Indenfor disse afsøgte vi kompetencebehov – som de fremstår i de eksisterende dokumenter – og eventuelle ændringer som baggrund for kompetencebehovet. Samtidig afsøgte vi uddannelsesudbuddene og deres indhold set i forhold til de fundne kompetencebehov. Hermed sammenstillede vi udbud og efterspørgsel for at kunne udpege mismatches.

8.2 KVALITATIV DATAINDSAMLING

Med udgangspunkt i dokumentstudierne gennemførte vi såvel individuelle kvalitative interview med interessenter som kvalitative fokusgruppelinterview og individuelle interview med organister. Formålet var i alle tre henseender at få informanternes refleksion samt uddybninger og tilføjelser til fundene i dokumentstudierne.

Citater fra det kvalitative data skal udelukkende forstås som eksempler på analysens overordnede fund, og vil således aldrig danne selvstændigt grundlag for en analytisk tolkning.

8.2.1 Individuelle interview med interessenter

Valget af individuelle kvalitative interview med interessenter fandt vi metodisk hensigtsmæssig, da interview på den måde blev gennemført i et lukket forum mellem interviewer og informant, hvor netop ”egne interesser” kan ekspliciteres uden at skulle tage hensyn til andre interessenter, og uden at informanten skal tænke politisk i interviewsituationen.

Valget af relevante interessenter blev gennemført af Organistforeningen. Blandt de seks interviewede interessenter var der repræsentanter på forskellige niveauer i folkekirken, herunder biskop, provst og sognepræst. I forhold til sognepræsterne blev der lagt vægt på, at vedkommende udover præst også havde en organistuddannelse. Desuden var der repræsentanter fra Landsforeningen for Menighedsråd, Kirkeministeriet samt Kirkemusikskolerne.

8.2.2 Fokusgruppeinterview med PO-uddannede organister

Valget af fokusgruppeinterviewene blandt organisterne fandt vi metodisk hensigtsmæssigt, da fokusgruppeinterview giver mulighed for at skabe rum for en fælles refleksion om eksisterende og fremtidige krav til organisterne på tværs af forskellige arbejdsvilkår.

Sammensætningen af deltagende organister udgjorde et bredt udsnit af organister på relevante parametre. Det vil sige spredning i forhold til køn og alder samt størrelsen af sognet, hvori organisten er ansat, herunder land og by. Herudover er der lagt vægt på spredning i forhold til deltagernes anciennitet således, at der både var deltagere, der kunne relatere til tidligere tiders krav og dermed tydeligt se forandringerne, og deltagere der havde modtaget undervisning inden for en overskuelig tidshorisont.

Det er en organisatorisk tilfældighed, at der kun deltog PO-uddannede organister i fokusgruppeinterviewene. Fokusgruppeinterviewene bruges således udelukkende til at fortælle os noget om, hvilke kompetencebehov organisterne oplever på arbejdsmarkedet.

8.2.3 Individuelle interview med KMOK-uddannede organister

Som supplement til fokusgruppeinterviewene med de PO-uddannede organister, er der udført fem individuelle interviews med nyuddannede KMOK-organister. Interviewene er gennemført med fokus på de KMOK-uddannede organisters oplevelse af uddannelsen i forhold til de mismatches, der kom frem i den tidlige analyse og fokusgruppeinterviewene. Fokus er således på, om den nye KMOK-studieordning fra 2013 er lykkedes med at rette uddannelsen mod det arbejdsmarked, der møder organisterne efter endt uddannelse. I rekrutteringen af interviewpersoner er der lagt vægt på spredning i forhold til, hvilken kirkemusikskole organisterne er uddannet på, således at vi får et bredt indblik i implementeringen af den nye studieordning.

9. Dokumentstudiets dokumenter

Følgende dokumenter indgår i dokumentstudiet:

”Analyse af folkekirkens kirkemusikskoler”. Kirkeministeriet, 31. marts 2016.

”Bekendtgørelse om erhvervsakademi- og professionsbacheloruddannelser”. Retsinformation.dk, 20. september 2016.

”Bilag 6.5 Kvalitativ undersøgelse - nøgleinteressenters syn på kirkemusikeren” Bilag til Analyse af folkekirkens kirkemusikskoler, Kirkeministeriet, 2016.

”Efteruddannelse for kirkesangere og organister 2014” Folkekirkens efteruddannelse for kirkemusikere, pilotprojektbeskrivelse 2014.

”Efteruddannelsesudbud efterår 2016” Pjece fra Folkekirkens kirkemusikskoler, 2016.

”Fagpakke i sang, spil og bevægelse” Pjece fra folkekirkens kirkemusikskoler, 2016.

”Hvilke kompetencer efterspørger arbejdsgiveren når der ansættes en organist? - Undersøgelse af stillingsopslag i FPO’s fagblad 1989 – 2006 – 2008”. FPO, 19. november 2009.

”Indstilling til kirkeministeren fra styregruppen for Analyse af kirkemusikskolerne 2014/15”. Notat fra Kirkeministeriet, 9. marts 2016.

”Kirkemusikeruddannelse, Orgel og korledelse – Studieordning august 2013, 2. udgave 2015”. Folkekirkens kirkemusikskoler, 2015.

”Kirkemusikskolernes strategiudvikling 2016-2017 - Afrapportering fra FASE 1” Arbejds- og Projektgruppen.

”Studieplan for diplomuddannelse i kirkemusik ved det jyske musikkonservatorium” Det jyske musikkonservatorium, 2009.

”Studieplan for masteruddannelse i kirkemusik ved det jyske musikkonservatorium” Det jyske musikkonservatorium, 2009.

”Vedr.: Analyse af Folkekirkens Kirkemusikskoler”. Skrivelse fra Biskop Henning Toft Bro til DOKS og Organistforeningen, 16. november 2016.

”Visioner for en moderne kirkemusikeruddannelse”. Organistforeningen, oktober 2016.

Stillingsopslag 2015 organistforeningen i medlemsbladet og på hjemmesiden samt Stillingsopslag 2016 + januar og februar 2017 fra Organistforeningens medlemsblad og på hjemmesiden, i alt 89 stillingsopslag.

Bredt udsnit af kursusbeskrivelser fra Folkekirkens efteruddannelse for kirkemusikere, herunder dels brochurer, dels kursusbeskrivelser og fagpakkebeskrivelser fra perioden 2011 - 2017

Bilag A: Oversigt over uddannelsesudbud

Grunduddannelse: Kirkemusiker med orgel og korledelse (KMOK)

Hovedområde	ECTS
Orgel	42
Klaver	15
Sang	5
Korsang	1
Elementær korledelse	6
Voksenkorledelse	7
Børnekorledelse	7

Redskabsfag og musikforståelse

Hørelære	6
Satslære	13
Orgelkundskab	2
Musikforståelse	8

Kirkelige fag

Liturgik	3
Salmekundskab	3
Kirke og bibelkundskab	2

Jf. KMOK-Studieordning 2013 2. udgave 2015

Folkekirkens kirkemusikskolers efteruddannelsesudbud og antal 2011-2016

Musikalsk legestue og babysalmesang (30)	Pædagogik (3)
Sangkurser (14)	Kor og korledelse (25)
Ældre/demente (2)	Salmer (4)
Orgelkurser (11)	Samarbejde i gudstjenesten (4)
Orgelimprovisation (7)	Kommunikation (3)
Inspiration og repertoire (12)	Teknik/nodeskrivning (7)
Klaverkurser (10)	Konservatorieforberedelse (6)
Pop, Jazz og rock (rytmisk) (5)	Diverse (2)

Jf. FASE1 slutdokument Fremtidens kirkemusikskoler

Diplomuddannelse i kirkemusik ved det jyske musikkonservatorium

60 ECTS-point: 30 ECST orgel (kunst- og kirkespil). 30 ECTS: Korledelse, musikteori, brugsklaver, sangteknisk kursus, selvstuderende fag(liturgik og salmekundskab).

Master i kirkemusik ved det jyske musikkonservatorium

60 ECTS point: 35 ECTS orgel (kunst- og kirkespil), 20 ECTS Valg: klassisk korledelse, rytmisk korledelse, klassisk ensembleledelse, klassisk musikhistorie, klassisk musikteori, Børnemusik, klassisk hørelære. 5 ECTS akkompagnement/kammermusik.

Jf. Diplom og master studieordning

Bilag B: Oversigt informanter

	Alder	PO / KMOK	ÅRG.	Skole	By-/landsogn	Anden uddannelse
Fokusgrupper						
Mand	56	PO	2012	SJÆLLAND	Landsbykirker	
Kvinde	46	PO	2016	SJÆLLAND	Forstads bykirke	Musikpædagog
Kvinde	51	PO	1990	LØGUMKLOSTER	Forstads bykirke	Læreruddannelse
Mand	32	PO	2015	SJÆLLAND	Forstads bykirke	Rytmask Pianist
Kvinde	53	PO	2009	SJÆLLAND	Landsbykirker	Sanger (Konservatorium)
Kvinde	50	PO	2015	VESTERVIG	Stationsbykirker	Læreruddannelse
Kvinde	56	PO	1997	LØGUMKLOSTER	Landsbykirker	
Mand	38	PO	2011	VESTERVIG	Forstads bykirke	
Mand	29	PO	2010	VESTERVIG	Landsbykirker	
Mand	60	PO	1981	Konservatorium	Landsbykirker	
Kvinde	63	PO	2000	LØGUMKLOSTER	Bykirke	
Mand	53	PO	N/A	N/A	Bykirke	
Mand	43	PO	2007	SJÆLLAND	Landsbykirke	
Kvinde	58		2002	LØGUMKLOSTER		Diplom klokkenist
Individuelle interview						
Kvinde	43	KMOK	2016	VESTERVIG	Landsbykirker	Linjefag i Musik
Mand	39	KMOK	2016	VESTERVIG	Bykirke	BA i musik
Kvinde	46	KMOK	2016	LØGUMKLOSTER	Stationsbykirke	
Mand	34	KMOK	2016	LØGUMKLOSTER	Landsbykirker	
Interessentinterviews						
1. Biskop Henning Toft Bro, Formand for bestyrelsen for Vestervig kirkemusikskole						
2. Provst Lone Wellner Jensen, Landsforeningen af menighedsråd, Formand for Landsforeningens personaleudvalg						
3. Provst Lone Hvejsel, Landsforeningen af menighedsråd, Medlem af Landsforeningens personaleudvalg Medlem af Kirkemusikskolernes bestyrelser						
4. Sognepræst Steen Frøjk Søvnald, Grindsted Kirke						
5. Specialkonsulent Rasmus Rex, Kirkeministeriet						
6. Rektor Ole Brinth, Sjællands Kirkemusikskole						

DANMARK

Oxford Research A/S
Falkoner Allé 20
2000 Frederiksberg
Danmark
Tel: (+45) 3369 1369
office@oxfordresearch.dk

NORGE

Oxford Research AS
Østre Strandgate 1
4610 Kristiansand
Norge
Tel: (+47) 4000 5793
post@oxford.no

SVERIGE

Oxford Research AB
Norrländsgatan 11
103 93 Stockholm
Sverige
Tel: (+46) 08 240 700
office@oxfordresearch.se

FINLAND

Oxford Research Oy
Helsinki:
Fredrikinkatu 61a, 6krs.
00100 Helsinki, Suomi
www.oxfordresearch.fi
office@oxfordresearch.fi

BRUXELLES

Oxford Research
C/o ENSR
5. Rue Archimède
Box 4, 1000 Brussels
www.oxfordresearch.eu
office@oxfordresearch.eu

LATVIJA

Baltijas Konsultācijas, SIA
Vīlandes iela 6-1
LV-1010, Rīga, Latvija
Tel.: (+371) 67338804
info@balticconsulting.com
www.balticconsulting.com